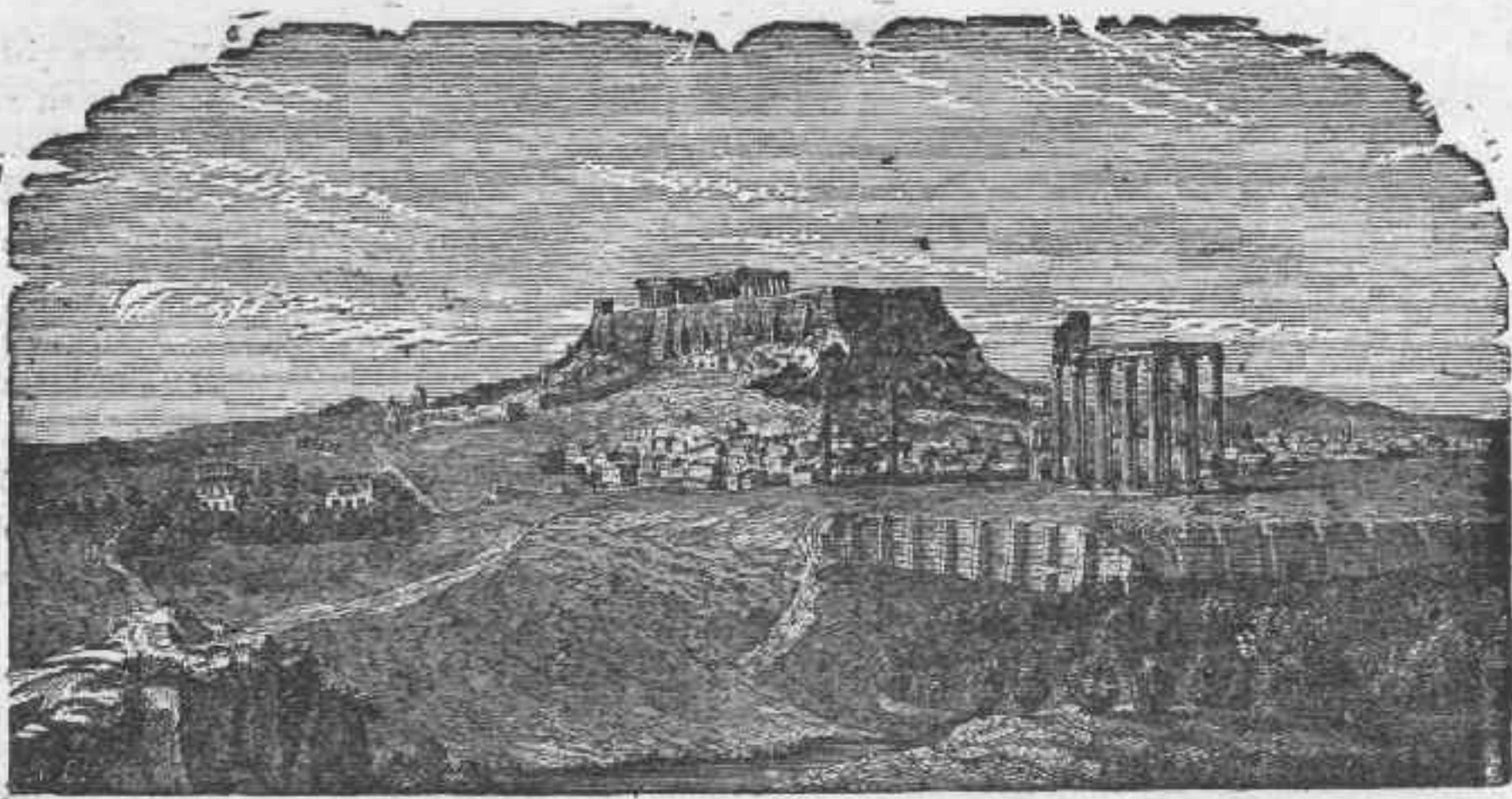

ΠΑΝΔΩΡΑ.

13 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1871.

ΤΟΜΟΣ ΚΑ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 504

ΕΠΟΙΚΙΑ ΛΟΚΡΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Συνέχ. Ἰδε φολλ. 503.)

Στ. 1—3. Λοκρὸν τὸν ὑποκνημίδιον, ἐπεὶ καὶ Ναυπάκτιος γένηται, Ναυπακτίων ἔδντα ὀπόξερον, ὅσια Λαρχάνειν καὶ θύειν ἐξεῖμεν ἐπιτυχόντα, αἷ κα δειλῆται· — αἷ κα δειλῆται θύειν καὶ Λαρχάνειν κῆ δάμω κῆ ροιγάνων αὐτόν καὶ τὸ γένος καταΐει.

Ἡ τοῦ πρώτου τούτου θεσμοῦ ὑπόθεσις σαφὴς ἐστὶν ἐμφαίνουσα, ὅτι Λοκρὸς ὁ ὑποκνημίδιος ὁ τῆς ἐποικίας μετέχων καὶ οὕτω Ναυπάκτιος γινόμενος παραδεκτός ἐστὶν ἐν τῇ πλήρει κοινωνίᾳ τῶν ἱερῶν καὶ ὀσίων τῆς πόλεως· διότι ἄνευ τούτου οὐδεμία δύναται πραγματικὴ πολιτικὴ κοινωνία ἵνα νοηθῇ. Πρβλ. Fustel de Coulanges, la Cité antique σ. 146 κέξ. Ὅλως ἀναλόγως δὲ καὶ ἐν ταῖς τῆς συμπολιτείας συνθήκαις κρητικῶν πόλεων γίνεται μνεία τῆς εἰς τὰ ἱερά καὶ ὀσια μετοχῆς C. I. G. Ἀρ. 2554, στ. 25 κέξ· «τῷ Λατίῳ ἢ τῷ Ὀλοντίῳ τῷ βωλομένῳ [μετοχὰν ἤμεν] θείνων καὶ ἀνθρωπίνων πάντων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ πόλει.» Ἀριθ. 2556 στ. 42 κέξ. «ἱεραπυτ[νίοις] καὶ Πριανσίο[ις] ἤμεν παρ' ἀλλήλοις ἱσπολιτεῖαν καὶ ἐπιγαμίας καὶ ἐνκτησιν καὶ μετοχὰν

καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων πάντων.» Ἀρ. 2557 B. στ. 45 κέξ. «Εἶμεν δὲ Ἀλλαριώταις καὶ Παρίοις ἱσπολιτεῖαν, μετέχωσιν τῷ τε Ἀλλαριώτᾳ ἐμ. Πάρῳ καὶ θείνων καὶ ἀνθρωπίνων, ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ Παρίῳ ἐν Ἀλλαρίᾳ μετέχωσιν καὶ θείνων καὶ ἀνθρωπίνων.» Καὶ ἐν τῇ κρητικῇ ἐπιγραφῇ τῇ ἐκδοθείσῃ ὑπὸ le Bas ἐν τῇ Revue de philologie t. I. σ. 270, Ἀρ. 3, στ. 7. «Μυχγνήσιν. . . [ἤμεν] καὶ ἐν Κρησίῳ καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων μετοχὰν.» Ἐν ἄλλαις περιστάσεσι τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς εἰς τὰ ἱερά μετοχῆς ἀπλῶς ἐμπεριλαμβάνεται ἐν τῇ μετουσίᾳ εἰς πᾶν ὅ,τι οἱ πολῖται ἔχουσι· π. χ. C. I. G. Ἀρ. 2164 στ. 8. «καὶ μετεῖναι αὐτοῖς πάντων ὧν ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις Θασίοις μέτεστι.» Πρβλ. Ἀρ. 3137 στ. 78.

Ὅσια Λαρχάνειν ταῦτόν ἐστι τῷ τῶν ὀσίων μετέχειν, ἐπιτείνεται δ' ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ θύειν. Παραβᾶλλοντες τὰ ἐν τῷ Εὐθύφρονι τοῦ Πλάτωνος σ. 14 B. καθορίζομεν, ὅτι κατὰ τὴν βεβαίως ἐπὶ τῆς γενικῆς ἰσχυροῦς γνώμης ἐπεριδομένην ἐρμηνείαν τοῦ Εὐθύφρονος, εὐχαὶ καὶ θυσίαι τὰ δύο κύρια μέρη τῶν ὀσίων ἦσαν. Διότι λέγει «τόδε μέντοι σοι ἀπλῶς λέγω, ὅτι ἂν μὲν κεχαρισμένα τις ἐπίστηται τοῖς θεοῖς λέγειν τε καὶ πράττειν εὐχόμενός τε καὶ θύων ταῦτ' ἐστὶ τὰ ὅσια καὶ σώζει τὰ τοιαῦτα τοὺς τε ἰδίους οἴκους καὶ τὰ κοινὰ τῶν πόλεων.» Εἰ δ' οὕτως ἡ γενικὴ τῶν λέξεων ὑπόθεσις σαφειστάτη

ἐστὶ, τὰ καθ' ἑκάστη δὴ παρέρχουσι δυσκολίας τινὰς ἰσχυράς.

Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ζητεῖται τί ποτε τὸ *ὁπόξενος* τυγχάνει ὄν, λέξις τέως ἄγνωστος καὶ ἔτυμολογικῶς δυσεξήγητος. Ὁ Οἰκονομίδης παραδεχόμενος ἀλλαγὴν τοῦ μ καὶ π, τὸ δὲ *ὁπόξενον* ἴσον τῷ *ὁμόξενον* ὑπολαμβάνων οἶται, ὅτι τῇ λέξει ταύτῃ ἐχαρκτηρίζοντο Λοκροὶ οἱ ὑποκνημιδῖοι ὡς ὁμόφυλοι τοῖς Ναυπακτίοις ἢ πολὺ μᾶλλον Λοκροῖς τοῖς ἑσπερίοις κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους. Καὶ πρῶτον μὲν ἀποδεχομένους τὴν τούτου ταυτότητα τῷ *ὁμόξενος* φαίνεται ἡμῖν ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἀνεγχώρητος· διότι σύνθεσις τις τοῦ ξένος δὲν δύναται ἵνα σημαίνει τὸ ὁμογενές, καὶ ἐπομένως τὸ *ὁμόξενος* οὐδέποτε ταύτῃ τῷ ὁμόφυλός ἐστι. Πρὸς τούτοις ἐπιστηρίζει τοῦτο ἡ μετὰ τὸ *ἐπεὶ καὶ γένηται Ναυπάκτιος* θέσις αὐτοῦ ἡ ἰδιότητά τινα τοῦ Λοκροῦ ἐκφράζουσα, ἥτις ἐντεῦθεν προήλθεν, ὅτι αὐτῷ Ναυπακτίῳ γενομένῳ τουτέστιν ὡς ἐποίκῳ εἰς Ναύπακτον μεταναστεύσαντι ἔξεστιν ὡς ὁπόξενῳ, ἵνα τῶν ἱερῶν καὶ δαίων μετέχῃ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐναλλαγή τοῦ μ καὶ π ἐστὶν ὡς μάλιστα ἀβέβαιος. Ὅτι τὸ πεδὰ ὁμοίαν τῷ μετὰ ῥίζαν ἔχει ἀμφισβητήσιμόν ἐστι, τὰ δὲ—γρόππατα—γράμματα, ὄππατα—ὄρματα, ἄλιππα—ἄλειμμα—ἂ ὁ Οἰκονομίδης ἐπήγαγεν ἑτέρου εἰσὶν εἶδους· ὅτι τὸ *περέσται* ἀντὶ τοῦ *μερέσται* κεῖται καὶ δὲν παράγεται πολὺ μᾶλλον ἐκ τῆς ῥίζης πεν—πένομαι οὐδεὶς ὁ πιστεύων καὶ τοῦ Ἀθηναίου λέγοντος ἐν VI, 264. Καὶ τὰ ἕτερα δὲ ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου ἐκ τοῦ Ἡσυχίου καὶ μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ ἐπισωρευθέντα γλωσσήματα—μάματα, ματεῖ πατεῖ (;)—ἀπαλεῖν, ἀμελεῖν—ἀμαλόν, ἀπαλόν—ἀμαλή, ἀπαλή—ἀμάναν (ἰπὴν)—μαμμικόν, δολομάν—δεικνύουσι μὲν ἔσως, ὅτι ἐν τισι διαλέκτοις μ ἀντὶ τοῦ π ἐτίθετο, ἀλλὰ μόλις, ὅτι ἐν τισι περιστάσεσι τὸ π τὴν τοῦ μ θέσιν ἐπέχει.

Διὰ ταῦτα ὁ Κούρτιος εἶκασεν, ὅτι μετὰ τὸ π, *λ* ἔξέπεσε καὶ ἐπομένως γραπτέον ὀπ. *λ*όξενον, ὅπερ ἀλλαχοῦ μὲν οὐκ ἀπαντᾷ, ἀλλ' ἔχει ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸ *δορύξενος*. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκπομπὴ τῆς εἰς Νάυπακτον ἐποικίας ἀναμφιβόλως ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ κρατῦναι τὴν πόλιν ταύτην κατ' ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, ἢ τόνωσις μιᾶς ἑταιρίας ὀπλοφόρου ἢ πολεμικῆς ἡδύνατο ἵνα ᾖ ἀρμοδία. Ἀλλ' ὁμως δισταγμοὺς ἐγείρει μοι, ὅτι τοῦ *δόν* ἀπειράκις μάλιστα γίνεται χρῆσις περὶ τοῦ πολέμου, τοῦ δὲ *ὄπλα* οὐχί. Ὥστε καὶ ἐνταῦθα λέγω non liquet. *αἶ κα δέηται*—δήληται, δέλληται τ. ἔ. βούληται, ὡς ὁ Οἰκονομίδης ἀποδεικνύει αὐτὸ διεξοδικῶς. Γίνεται δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὡς ἐν τῷ βοιωτικῷ αἰολισμῷ, μεταστάσις τοῦ η εἰς ει. Πρὸβλ. Ἀρηνσίου de Dial. I. gr. I. σ. 182 κέξ. II σ. 150.

Ἰδιορρυθμῶ ἐπαναλήψει ἐν γίαστικῷ τύπῳ γίνεται ἔτι ἅπαξ παραδεκτὸν τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὰ ἱερὰ καὶ δαία μετουσίας μεζόνως διασαφηνιζόμενον. Ὁ ἐν τέλει πρότερον κείμενος ὁρος εὐρίσκεται ἤδη ἐν ἀρχῇ, τὸ δὲ *θύειν* πρὸ τοῦ *λαγχάνειν*, ἐνθα τὸ δαία ὡς οἰκοθεν ἐννοούμενον παρελείφθη. Τοιαύτας ἐπαναλήψεις ἀπαντῶμεν πολλὰς ὡς ἐν Σ. 2. 6, ἐνθα μετὰ τὸ *κρατεῖν τὸν ἐπίφοιτον* τὸ *κατιθόμενον* *κρατεῖν* ἔπεται, καὶ Σ. 2. στ. 8 μετὰ τὸ *τὰν δίκαν ἀρέσται* τὸ *ἀρέσται καὶ δόμεν* ἔπεται, καὶ Σ. 2 στ. 16, ἐνθα μετὰ τὸ *τὰν δίκαν δόμεν τὸν ἀρχὸν χάριν ἀκριβεστέρας ἐπεξηγήσεως* τὸ *ἐν τριάκοντ' ἀμάραις δόμεν* προστίθεται. Ἡ τούτου αἰτία ἔγκειται ἐν τῷ καὶ ἀλλαχοῦ παρουσιαζομένῳ κακορρετῇ τῆς ἐκφράσεως τρόπῳ.

Τὰ περαιτέρω τοῦ ἡμετέρου χωρίου διπλῆς εἰσι φύσεως· διότι ἡ εἰς τὰ ἱερὰ καὶ δαία μετουσία οὐ μόνον προσωπικῶς τῷ ἐποίκῳ προσωπολογήθη, ἀλλὰ καὶ τῇ γενεᾷ αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέλλει δὲ ἀναφέρεσθαι εἰς τὰς ἱερὰς διαπραγματεύσεις τὰς ἐκ τοῦ δήμου καὶ τῶν *κοινάγων* προερχομένας.

Κῆ ἐστὶ καὶ *ε* τ. *ε*. καὶ *εκ*. Ἡ παράδοξός πως σύνδεσις τοῦ *θύειν* καὶ *λαγχάνειν* καὶ *δάμω* καὶ *κοινάγων* ἐξηγείται βεβαίως διὰ τῆς ἐν τῷ *λαγχάνειν* ἐνοούσης ἐννοίας τοῦ λαμβάνειν, δέχεσθαι. Ἀλλὰ τίποτε σημαίνει τὸ *κοινᾶνες*;—ὁ τύπος *κοινᾶνες*, *κοινᾶνες* ἀπαντᾷ πλὴν παρὰ Πινδάρῳ καὶ ἐν τῇ κατὰ πρῶτον μὲν ὑπὸ Ἀριστ. Κυπριανοῦ, ὕστερον δὲ ὑπὸ Ράγκαβη καὶ Βεργκίου (*Hallischer lectionscatal.* 1860—1861) ἐκδοθείσῃ ταγματικῇ ἐπιγραφῇ Στ. 24.—Ὁ Οἰκονομίδης ἐννοεῖ ὑπ' αὐτὸ τοὺς τῆς ἐποικίας κοινωνοῦντας, ἀλλὰ τότε ἔδει βεβαίως ὡς καὶ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ, ἵνα λεχθῇ αὐτὸ δὴ τοῦτο *ἐπιφοίκων*. Πρὸς τούτοις δὲ αἰετοτε ἡ τῶν ἐποίκων σχέσις πρὸς τοὺς Ναυπακτίους ἢ πρὸς τοὺς ἀρχαίους συμπατριώτας τοὺς ὑποκνημιδῖους Λοκροὺς ρυθμίζεται, ἀλλ' οὐχὶ ἡ τῶν ἐποίκων πρὸς ἀλλήλους. Ὅθεν εἰκάζω, ὅτι διὰ τοῦ *κοινᾶνες* κατ' ἀντίθεσιν πρὸς πάσας τὰς κοινότητας οἱ συμμετέχοντες κοινωνῶν τινων ἐπισημαίνονται. Περὶ τοιούτων κοινωνῶν ὡς μερῶν τῆς πολιτείας παράβλαβε Ἀριστ. Ἐθ. Νικομ. VIII 17 (ἐκδ. Βεγκέρου). Ἡ ἐννοια ἄρα ἐστίν, ὅτι τῷ ἐποίκῳ, εἰ βούλεται, ἡ εἰς τὰς ἱερὰς διαπραγματεύσεις τῆς τε πολιτείας καὶ τῶν εἰς ταύτην ὑπαγομένων ἑταιριῶν μετουσία ἐλευθέρᾳ ἐστὶ.

Στ. 4. *Τέλος* τοὺς ἐπιφοίκους *λοκρῶν* τῶν ὑποκνημιδίων μὴ φάριεν ἐν *λοκροῖς* τοῖς ὑποκνημιδίοις *φρίν* καὶ αὐτοὶς *λοκρός* γένηται τῶν ὑποκνημιδίων. Καὶ τοι ἡ εἰς πατρίδα μετὰ πλήρων τῶν δικαιομάτων ἐπανάκαμψις τῶν ἐποίκων ὑπό τινος ὅρου ἐπιφυλάσσεται, ἀλλ' ὁμως ἐφ' ὅσον ἐν Ναυπά-

κτῶ διατρίβουσιν οὗτοι μένουσιν ἐλεύθεροι ἀπὸ παν-
τὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν πατρίδα τέλους.

Ὁ ἐν τῇ φρίν δασὺς πνευματισμὸς ἀντὶ τοῦ πρὶν
τοῦ ἐκ τοῦ προ—ιν ἐξηγείται ἐκ τῆς ἐπενεργείας
τῆς ὑγρότητος τοῦ ρ ὡς καὶ ἐν τῷ φροίμιον=προ-
οίμιον, φροῦδος=πρόδος (Κουρτ. Ἐτυμ. σ. 256
440).

Στ. 6. *Αἰ δέλειτ' ἀρχωρεῖν καταλείποντα ἐν
καὶ ἰστίᾳ παῖδα ἠδ' ἀγὰρ ἠδ' ἐλθεῖν ἐξεῖμεν ἄνευ
ἐνετηρίων.*

Ἡ ἐκ τῆς ἐποικίας εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα ἐ-
πάνοδος συνδέεται τῷ ὄρω, ὅτι ἡ οἰκία (ἰστία=ἐ-
στία) τοῦ ἐποίκου ἐν Ναυπάκτῳ ἐγκαταλείποντος
παῖδα ἔφηβον ἢ ἀδελφὸν ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη,
ἢ δὲ παύσει τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς κωλύεται.

Καταλείποντα γράφω μετὰ τοῦ Οἰκονομίδου,
καὶ τοι ἐν τῷ πίνακι ἡ στίξις μεταξὺ τοῦ *ν* καὶ *τ*
συμβαίνει ΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝΤΑ. Ὁ Βουρσιανὸς ὑπο-
λαμβάνει, ὅτι ἡ αἰτιατικὴ γραμματικῶς ἀδύνατός
ἐστὶ—διὸ γράφει *καταλείπων* ἐξοβερίζων τὸ *τα*
ὡς πλάνην. Ἀναφερομένης τῆς μετοχῆς εἰς τὰ προη-
γούμενα πάντως ἔδει, ἵνα ὑπάρχῃ ὀνομαστικὴ, συν-
δεομένης ὅμως τῷ ἐξεῖμεν δηλ. ἀνχωρεῖν ἢ αἰτια-
τικὴ καίται ὀρθῶς καὶ πῶς ἂν ἄλλως δύναται ἵνα
ἐξηγηθῇ τὸ *παρεσδύσαντα*; Ὁ χαρακτὴς εἶχεν ἀ-
ναμφιβόλως ΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝΤΑ πρὸ αὐτοῦ, γράψας
δὲ ΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝ ἐνόμισεν, ὅτι ἐτελείωσεν ἡ λέξις,
ἢ συνδέσας ταῖς προηγούμεναις ἐστιξεν. Ἰδὼν δ' ὁ
στερον τὸ ΤΑ ἔθηκεν αὐτὸ πάντως ἀδιανοήτως.

Ἄνευ ἐνετηρίων. Ἐνετήρια ἐπισημαίνει ἀναμφι-
βόλως ἐκ τοῦ ἐνέειναι παρρηγιόμενον, ὡς Κούρτιος
ἤδη παρετήρησεν, εἰσὸδιον, ἐξ οὗ ὁ ἐποικος ἐν τῇ
ἀπονοστήσει αὐτοῦ ἐλεύθερος διατέλει. Θυμαστὸν
ἐστίν, ὅτι ὁ Οἰκονομίδης ὁ τὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ
ἐνέημι πρῶτον διανοηθεὶς προείλετο ἔπειτα ἑτέραν
ἐκ τοῦ ἐνέτης=ἐνοικος ἐννοῶν εἰδός τι ἐποικίου, ὅ-
περ ὁ ἐποικος ἐν Ναυπάκτῳ εἶχε νὰ τελέσῃ καὶ δὴ
ἔτι μετὰ τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα ἐπάνοδον,
εἰμὴ παῖδα ἢ ἀδελφὸν ἐγκατέλειπεν. Ἄλλ' ἡ συνά-
φεια δηλοῖ προφανέστατα, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ
τινος ἐποικίου ἐν Ναυπάκτῳ, ἀλλ' ἐν ᾧ τόπῳ ἀν-
χωρεῖ. Ἀποδεικνύεται δὲ τοῦτο μάλιστα ἀσφαλῶς
ἐκ τοῦ στ. 9, ἐνθα προσδιορίζεται, ὅτι καὶ ἐν
περιπτώσει ἀναγκαστικῆς ἐκδιώξεως ἐκ Ναυπάκτου
ἔξεστι τοῖς ἐποίκοις, ἵνα ἐπανακάμψωσιν οἴκαδε ἄ-
νευ ἐνετηρίων. Ἐκ τούτου δὲ κατανοοῦμεν, ὅτι ἐν
Δοκρίδι, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ἐν ἄλλοις τόποις, ἐν
τῇ εἰσόδῳ εἰς τινὰ κοινότητα ἐτελεῖτο τέλος τι.

Δὲν μανθάνομεν δυστυχῶς πλείοτερόν τι περὶ τού-
του, μάλιστα δ' ἀσφές ἐστίν, εἴπερ τέλος τί ἐστίν,
ὃ ὑπὸ πάντων, οἷς ἡ ἐποικία ἐπιτετραμμένη ἦν (τὸ
μετοίκιον), εἰσπράττετο ἢ ὑπὸ τῶν τὸ δικαίωμα

τοῦ νομίμου πολίτου ἐχόντων ἢ τελευταῖον ὑπὸ τῶν
πολιτῶν τῶν ἐγκαταλιπόντων μὲν τὴν ἀρχαίαν αὐ-
τῶν πατρίδα, ἀλλὰ βραδύτερον ἐπανακαμπτόντων
πάλιν εἰς αὐτήν, εἰ μὴ αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ ἐνταῦθα πε-
ριστάσει ἢ ἐπανάκαμψις φόρου ἐλευθέρᾳ ἐνεγυᾶτο.
Τοιούτου τινὸς δασμοῦ δὲν γίνεται μνεία ἐν Ἀθή-
ναις, διότι ἡ πώλησις τοῦ δικαίωματος τοῦ πολί-
του, ἣν ὁ Αὐγουστός τῇ πόλει ἐκώλυσε (Δίων. Κασ.
LIV, 7), φαίνεται ὑστερώτερον εἰσχυθεῖσα καὶ ὡς
κατάχρησις θεωρηθεῖσα. Τοῦτο μνημονεύεται καὶ
περὶ Ταρσοῦ (Δίων. Χρυσόστ. XXXIV, σ. 44 § 23.
Ἄλλως τοιοῦτός τις φόρος ἄγνωστος εἰς ἐμέ.

Στ. 8. *Αἶ κα ὑπ' ἀνάγκας ἀπελάωνται ἐ Ναυ-
πάκτῳ Δοκροὶ τοὶ ὑποκνημίδιοι ἐξεῖμεν ἀνχωρεῖν
ὅπω εἴκαστος ἦν ἄνευ ἐνετηρίων.*

Ἐν περιπτώσει ἀναγκαστικῆς ἀπελάσεως τῶν ὑ-
ποκνημηδίων Ἐποίκων ἐλευθέρᾳ ἐστὶν αὐτοῖς ὁμοίως
ἢ ἀπονοστήσεως ἄνευ ἐνετηρίων, ἢ συνθήκη δὲ τῆς
διατηρήσεως τῆς ἐστίας ἐν Ναυπάκτῳ ἐνταῦθα ὡς
τὸ εἶδος ἐκπίπτει. Ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δείκνυ-
σιν, ὅτι αἱ τῶν πόλεων σχέσεις ἦσαν οὐκ ἀσφαλεῖς·
διότι ἄλλως οὐκ ἔν προωρᾶτο ἡ τῆς ἀπελάσεως πε-
ρίπτωσις.

Ὅτι τὸ ὅπω ἐνταῦθα ἴσον δύναται καὶ τὸ ὀπό-
θεν ὡς καὶ ἐν στ. 48, καὶ ὦ=ὀθεν στ. 24, ὀρθῶς
παρατηρεῖ Κούρτιος παραπέμπων καὶ εἰς Ἀρηνσ. de
Dial. dor. 374 κέξ. Οἱ Δωριεῖς ἐτίθουν περισπωμέ-
νην κατὰ τοὺς Γραμματικούς (ἴδε Ἀρηνσ. καὶ ἄλλ.)
ἐπὶ τῶν ἐπιρρήμάτων τούτων, εἰ δὲ οἱ Δοκροὶ ἐν
τούτῳ ἠκολούθουν αὐτοῖς ἢ ἀπέβαλλον τὸν τόνον
ἐὼ ἀζήτητον.

Στ. 10. *Τέλος μὴ φάρειν μηδὲν ὅτι μὴ [μ]
εἰς Δοκρῶν τῶν Φεσπαρίων.*—Περὶ τοῦ γραφικοῦ
παροράματος Ν ἀντὶ Μ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω.

Ἡ πρότασις αὕτη προσδιορίζει, ὅτι οἱ ὑποκνημί-
διοι ἐποικοὶ ἐν τῇ τοῦ φόρου ἐπιταγῇ ὁμοίως εἶχον
τοῖς ἐν Ναυπάκτῳ ἐσπερίοις Δοκροῖς, οὐδενὶ δὲ ξένῳ
ἐξὴν αὐτοῖς, ἵνα φόρους τελέσωσιν. Ἐκ τούτων γνω-
στότατόν ἐστι τὸ *μετοίκιον*, ὃ οὐ μόνον ἐν Ἀθήναις,
ἀλλ' ὅσον εἰκάσαι πανταχοῦ εἰσπράττετο, ἐνθα
τοιούτοι προστάται συγγενεῖς ἀνεκτοὶ ἦσαν (Böckh
Staatshaus. I. σ. 445)· ἀλλὰ καὶ ἕτεροι ὑπῆρχον
(Πρόβλ. αὐτόθι σ. 449). Μάλιστα δὲ γινώσκουμεν, ὅτι
δι' ἐγκτησιν ἐν τινὶ κοινότητι, εἰς ἣν τις οὐκ ἀνήκεν,
ἐτέλει *ἐγκλητικόν*. Πρόβλ. C. I. G. Ἄρ. 401 στίχ.
25, ἐνθα Καλλιδάμαντί τινι ἐκ τοῦ δήμου Χολλει-
δῶν πρὸς ἄλλαις τιμαῖς ὑπὸ τῶν Πειραιέων καὶ τὸ
προνόμιον αὐτῷ τοῦ ταῦτά τέλη τελεῖν ψηφίσματι
χορηγεῖται, ἅπερ καὶ οἱ Πειραιεῖς «τελεῖν δὲ αὐτὸν
τὰ αὐτά τέλη ἐν τῷ δήμῳ, ἅπερ ἄγ καὶ Πειραιεῖς
καὶ μὴ ἐγλέγειν παρ' αὐτοῦ τὸν δήμαρχον τὸ ἐγ-
κλητικόν».

ὑπὸ τὸ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ ὅτι οἱ ἔποικοι οὐδὲν ἄλλο τέλος ἔχουσιν, ἵνα τελέσωσιν ἢ ὅ,τι καὶ Λοκροὶ οἱ ἑσπέριοι, ἐννοῶ τοὺς ἐν Ναυπάκτῳ ἑσπερίους Λοκροὺς, οὐκ ἔξεστι δὲ ἐντεῦθεν συμπεράναι, ὅτι ἐν τῷ τότε χρόνῳ πάντες οἱ ἑσπέριοι Λοκροὶ ἐν ἐνιαίῳ τινὶ κράτει συνηνωμένοι τὰ αὐτὰ ἐτέλουν τέλη.

Ὁ Οἰκονομίδης ἐννοεῖ (σ. 125) παραδόξως φόρον τινὰ, ὃν οἱ ἑσπέριοι Λοκροὶ εἶχον, ἵν' ἀπενέγκωσι πρὸς τοὺς Ὀπουντίους.

Στ. 11. Α. *Ἐρορῶν τοῖς ἐπιφοίτοις ἐν Ναυπάκτῳ μὴ ποστᾶμεν ἀ[π'] Ὀποντίων τέχνη καὶ μηχανᾷ μηδεμιᾷ ἑορῶντας.*—Θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ἡ ἀπαρίθμησις τῶν ἄρθρων πρῶτον ἐντεῦθεν ἀρχεται πολλῶν τοιούτων ἐτέρων ἤδη προηγησαμένων ἄνευ τοῦ ὑπάρχειν οὐσιώδη τινὰ διαφορὰν ἐν τοῖς καὶ τοῖς ἐπομένοις.

Περὶ δὲ τῆς γραφῆς τῆς προτάσεως ταύτης πρῶτον ὁ μὲν Οἰκονομίδης τὸ ἐν τῷ πίνακι κείμενον ΑΠΟΝΤΙΟΝ εἰς Ὀποντίων διώρθωκεν, ὅπερ τῇ μὲν ἐννοίᾳ τέλει ἐπαρκεῖ, ἀλλ' ὅμως τὸ γραφικὸν ἀμάρτημα δὲν διεσαφηνίσει. Φανερόν δ' ἐστίν, ὅτι ΑΠΟΠΟΝΤΙΟΝ ἔδει ἵνα γράψῃ ὁ χαράκτης, ἀλλὰ παρῆδεν αὐτὸ, διότι δις ΠΟ ἀπαντᾷ, ὡς ἤδη Κούρτιος ὀρθῶς ἐνείδεν. Ὁ Οἰκονομίδης γράφει Ὀπόντιοι διὰ τοῦ Ο, ἀνθ' οὗ ὁ Κούρτιος τὸ ἐν Σ. 2. στιχ. 8 *Ὀπόδεντι* ὑπ' ὅψιν λαμβάνων *Ὀπόντιοι* βούλεται. Κατὰ τὸ κρητικὸν *Ὀλόντιοι* ἡδυνάτο τις νὰ παραδεχθῇ τὸ *Ὀπόντιοι*, ἀλλὰ μὴν αἱ τοῦ Ὀλοῦς πλάγαι πτώσεις ἔχουσιν ἀπλῶς α οὐχὶ δὲ σε Ὀλόντι, Ὀλόντια C. I. G. 2554. Ἀλλὰ καὶ οὕτως αὖθις Ὀπόντιοι γραπτέον, διότι ἐν τοῖς νομίσμασι πρὸς τῷ σπανιωτέρῳ Ὀπουντίων συνήθως Ὀποντίων κεῖται (Mionnet II σ. 92 ἀρ. 45—27 Suppl. III σ. 489 ἀρ. 26—33—34—36—40) ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν πρὸς τῷ ω βεβαίως καὶ τὸ ου ἐν χρήσει ἦν, πάντως δὲ οὐχὶ ο ἀντὶ τοῦ ω.

Εἰ τέχνη ἀντὶ τέχνη ἀπλῶς γραφικὸν ἀμάρτημά ἐστιν, ὡς Οἰκονομίδης παραδέχεται, ἡ παρατροπή τις ἀπὸ τῆς ἄλλως συνήθους βραχίζομένη ἐπὶ τῆς Λοκρικῆς διαλέκτου, ὡς καὶ κατωτέρω Σ. 2. στιχ. 43 *τέχνα* κρινέτω τις, ὅπως ἂν θέλῃ. Ὁ Κούρτιος ἐτήρησε τὸ κ, ὑπὲρ οὗ δύναται τις τὴν ἐκ τῆς ῥίζης *τεκ* παραγωγὴν νὰ ἐπαγάγῃ (Curt. Etym. σ. 498—441). Ὁ πνευματισμὸς ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς ἀκολουθοῦσης ὑγρότητος τοῦ ν. Ἡ γραφὴ ΚΡΕΜΑΤΑ ἀντὶ τοῦ χρήματα ἐν τῇ γορτυνικῇ ἐπιγραφῇ (Revue Archéol. 1863 σ. 441 κἑξ.) δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὡς ἀνάλογος, διότι καὶ ΑΝΚΟΡΕΝ ἐν ἐκείνῃ ἀντὶ τοῦ ἀναχωρεῖν ὑπάρχει καὶ τὰ παραπλήσια, ζητεῖται δὲ κυρίως, εἴπερ ἐκεῖ ἡ ψίλωσις καὶ ἡ δάσυνσις τῶν οὐρανισκοφώνων καὶ

χειλεοφώνων οὐχὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐκδῆλονται, ὡς φέρ' εἶπειν ὁ Σαβελοδέργιος ἐν τῇ περὶ τοῦ Δίγαμμα διαιτριδῇ αὐτοῦ οἰεται. Πάντα ταῦτα σταθμίζων ὑπολαμβάνω τὴν τοῦ τέχνα τήρησιν ὀρθοτέραν.

ἑορῶντας ἀναφέρω εἰς τὰ προηγούμενα, καί τοι πρὸ αὐτοῦ στίξις ὑπάρχει, μετ' αὐτὸ δὲ οὐδεμίαν, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου. Τί δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπομένης προτάσεως σημαίνει ἄγνοῶ. Ὁ Οἰκονομίδης ἐξ αὐτὸ ἀνεξήγητον, ἐν δὲ τῇ ἰταλικῇ παραφράσει καὶ ὅλως παραλείπει. Ὁ Κούρτιος λέγει, ὅτι ἡ μετὰ τοῦ *ἑορῶντας* ἀρχομένη πρότασις ἀκατάληπτος αὐτῷ ἐστίν. Ἄν ὅμως ἀναφέρομεν αὐτὸ εἰς τὰ προηγούμενα ἔχομεν ἐννοίαν ἀρίστην. Ἡ ἐνορκος καθυποχρέωσις ἐπεκτείνεται δῆλον ὅτι μόνον ἐπὶ ἐλευθέρᾳ διαπραγματεύσει, ὡς τοῦτο πολλάκις ἀλλοτρίᾳ ἐκφέρεται, οὕτω παρ' Ἡσιόδῳ Θεογ. 231.

«Ὀρκον, ὃς δὴ πλείστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους πημαίνει, ὅτε κέν τις ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόσῃ.» Καὶ C. I. G. 2555 στ. 24. «Οὐδὲ ἄλλῃ ἐπιτρέψω ἐκὼν καὶ γινώσκων παρευρέσει οὐδεμιᾷ οὐδὲ τρόπῳ οὐδενί.»

Ἰστέ οὗτος τῆς προτάσεως ἐστίν· Οἱ ἐν Ναυπάκτῳ ἔποικοι (ἢ ἀκριβέστερον εἶπειν—οἱ εἰς Ναυπάκτον ἰόντες ἔποικοι) ἐνόρκως καθυποχρεοῦνται νὰ μὴ ἀποστῶσι τῶν Ὀπουντίων οὐδενὶ τρόπῳ καὶ οὐδεμιᾷ μηχανῇ. Ἡ σύνδεσις τοῦ *ἑορῶν* ἐστὶ τινι μετὰ τῆς ἐπομένου ἀπαρεμφάτου ἐπὶ τῆς σημασίας «ἐνόρκως καθυποχρεοῦσθαί τινι ποιεῖν τι» ἐστὶ πάντῃ συνήθης. Οὕτω παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῇ ἐλλήν. ἱστ. VI, 3, 48 «τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ μὴ εἶναι ἐνορκον συμμαχεῖν.» Ὁ Οἰκονομίδης παντάπασιν παρενόησε τὴν πρότασιν ὡς παραφράζων ἀμυδρὰ τοῖς ἐν Ναυπάκτῳ ἐποίκοις ἐνώμοτον ὄντι ἐξέστω ἀποστῆναι Ὀπουντίων» (a colui che con giuramento si fosse associato ai coloni di Naupatto non sia lecita la defezione dagli Opunzi), ἐνθα τὸ ἐνορκον ὡς αἰτιατικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ (;—τοῦ ἐνικοῦ) ἐξέλαβεν. Ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπαντᾷ ἐνορκον συχναίς. Πρὸς C. I. G. ἀρ. 2554. στ. 87 ἀρ. 2553 στ. 10.

Πλὴν ἀλλ' ὁ προσδιορισμὸς οὗτος σκοτεινός πως ἡμῖν φαίνεται, καθ' ὅσον ἡ τῶν ἐποίκων πολιτικὴ σχέσις πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ναυπακτίους οὐχὶ τέλει ἡμῖν γινώριμός ἐστιν. Ἐνταῦθα τὸ καθῆκον μόνον τοῖς ἐποίκοις ἐπιβάλλεται τοῦ μὴ ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν Ὀπουντίων, ἐνῷ οὗτοι φαίνονται μετὰ τῶν ἀρχαίων Ναυπακτίων μίαν κοινότητα ἄσπερος συγκροτήσαντες, οὗ ἕνεκα προσεδόκα τις ἵνα αὕτη ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς τοῖς Ὀπουντίοις καθυποχρεωθῇ, τοιοῦτο δὲ τι φαίνεται καὶ ἐν ταῖς ἐπομέναις λέξεσιν ἐνόν.

Στ. 12. *Τὸν ἑορῶν ἐξέμεν, αἶκα δαίλωνται,*

ἐπάγειν μετὰ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἑκατὸν ἀνδρας Ὀπουντίους Ναυπακτίων, καὶ Ναυπακτίους Ὀπουντίους.

Ἀλλαχοῦ εὐρίσκομεν βεβαίως, ὅτι ἐν ταῖς συνθήκαις ὀρίζεται, ἵνα αὗται κατὰ καιροὺς ὅρκῳ ἀνακαίνιζονται, π. χ. ἐν Θουκ. V, 48—23 συντίθεται ἐν τῇ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπάρτης ρήτρᾳ ἐτήσιος ὀρκοδοσία. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁμοῦς ἡ τοῦ ὅρκου ἀνακαίνισις γίνεται μετὰ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ πρώτου ὅρκου καὶ δὲν προαγορεύεται ἀπολύτως, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τὸν ἑκάτερον τῶν συντεθειμένων μερῶν βούληται.

Ὁρσον ἐπάγειν τινὶ juramentum deferre ali- cui, ἐπιβάλλειν τινὶ ὅρκον, ἀκριβῶς ἐνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ Πυρραίου IV, 14, 4 «πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπάγουσιν ὅρκον μήτε ἀποστῆναι ποτε κτλ.» Μέσως δὲ παρ' Ἀρποκρατίωνι «ἐπικτὸς ὅρκος, ὃν αὐτὸς τις ἐκὼν αὐτῷ ἐπάγεται τουτέστιν αἰρεῖται.»

Ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἀδεξιῶς πως ἐξηγέσθην—ἀπὸ τοῦ ἤδη γενομένου, ἀπὸ τοῦ πρώτου ὅρκου, περὶ οὗ ὁμοῦς οὐδὲν τι πλέον λέγεται, ὡς τοῦτο ἀλλαχοῦ ὁ- λως σύνηθές ἐστιν. Ἡ τριακονταετής προθεσμία ἐξηγητέα βεβαίως ὡς μία ἀνθρώπων γενεά. Ἐφ' ὅσον ὁ πρῶτος ὅρκος ἐθεωρεῖτο ὡς ἀναγκαιῶς ἐγκυρος.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως—ἀλλὰ νῦν λέγεται, ὅτι ἑκατὸν ἀνδράσι Ναυπακτίοις ἐξεστὶ τὸν ὅρκον ἀπὸ τῶν Ὀπουντίων νὰ αἰτήσωσι καὶ τοσοῦτοις Ὀπουντίοις ἀπὸ τῶν Ναυπακτίων. Ἐὰν ληφθῇ κατὰ λέξιν, διαφορά τις ἡδύνατο νὰ δηλωθῇ ἐν ἡ περιπτώσει ἡ τοῦ ὅρκου αἰτησις ἐκ τῶν Ναυπακτίων προέρχεται καὶ ἐν ἡ ὑπὸ τῶν Ὀπουντίων—θὰ προσδιορίζετο πρὸς τοῦτοις ἀπλῶς οἷος ἀριθμὸς Ναυπακτίων ἀναγκαιῶς ἐστὶ πρὸς τοῦ ὅρκου τὴν αἰτησιν, περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμνόντων οὐδὲν θὰ ἐλέγετο. Εἰ τι λέγω, τοῦτο ἐστὶ μόνον συνέπεια τοῦ κακοφθοῦς τῆς ἐκφράσεως τρόπου, ὃ δὲ νοῦς οὗτος «μετὰ ἑκατὸν ἔτη δικαίωμα ἔχουσιν οἱ Ναυπακτιοὶ τε καὶ οἱ Ὀπουντίοι ἑκάτεροι παρ' ἑκατέρων νὰ αἰτήσωσιν ἀνακαίνισιν τοῦ ὅρκου, ὃν ἑκατὸν ἀνδρες ἐξ ἑκατέρου τῶν μερῶν τὸν ὅρκον μετὰ ταῦτα δώσουσιν.» Ὁ ἀριθμὸς ἑκατὸν ἀναμνησκει τὰ ἑκατὸν εὐγενῆ γένη τῶν Ὀπουντίων, περὶ ὧν κατωτέρω ἐν Σ. 2. στ. 14 πλείονα.

Ὅλως ἀκατανόητός μοι ἐστὶν ἡ ἐπομένη τοῦ Οἰκονομίδου παράφρασις «ἀλλ' ἐκόντας, ἦν βούλωνται, μετὰ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ νῦν ὅρκου, Ναυπακτίων ἑκατὸν ἀνδρας καὶ Ὀπουντίων τοσοῦτους ἐπάγειν αὐθις ἀλλήλοις τὸν αὐτὸν ὅρκον, ἢ μὴν αἰ- ρεσις τοῖς ἐποίκοις δώσειν ὁποτέρων ἂν βούλωνται ἀποστάντας εἰ, τοὺς ἑτέρους τούντεῦθεν τελεῖν.»

Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ προηγουμένη προτάσει τὸ ἔγοργον ἀπλῶς εἰς τοὺς ἐποίκους ἀνεφέρετο, ἐνταῦθα ἐν τῇ

τοῦ ὅρκου ἀνακαίνισις ὀνομάζονται οὐχὶ οἱ ἐποίκοι, ἀλλ' οἱ Ναυπακτιοὶ τ. ἔ. σύμπαντες οἱ πολῖται, συν- ῳδὰ δὲ τούτῳ φαίνεται, ὅτι ἡ καθυποχρέωσις ἀπὸ τῶν ἐποίκων εἰς σύμπαντας τοὺς πολῖτας μετηνέχθη. Ἀλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἐξάγεται ὁμοῦς, ὅτι οἱ ἐποίκοι τῶν ὑποκνημιδίων Λοκρῶν ἐν Ναυπάκτῳ συνεκρότουσαν εἰδός τι κυριευούσης ἀριστοκρατίας, ὡς δὴ τοῦτο ἐν τῇ σικελικῇ Μεσσήνῃ φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν, ὅτε ἐκεῖθι οἱ ἐποίκοι Λοκρῶν τῶν ἐπιζεφυρίων χρόνον τινὰ εἶχον τὴν δύναμιν ἐν ταῖς αὐτῶν χερσὶ. Θουκ. V, 5. διότι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εὐρίσκομεν τι τοῦτο ὑπαινιττόμενον. Πολὺ μᾶλλον πρέπει ἡ σύμπασα ναυπάκτιος κοινότης ἐνὸρκως νὰ καθυποχρεώθῃ, ἅτε παρεχομένων τοῖς ἐν Ναυπάκτῳ ἀποίκοις ἐγγυήσεων δικαιομάτων.

Βυρσοβούργον.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Δ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΣΕΙΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ Ε. EGGER,

Καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

ΕΝ Τῇ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ ¹⁾.

Φύσει μὲν ἀφρευκτός ἐστιν ἡ συγκίνησις παντὶ κα- θηγητῇ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς σειρᾶς τῶν μαθημάτων αὐ- τοῦ, οὐδ' ἐκείνου ἐξαίρουμένου, ὃν ἐπὶ πολὺν ἤδη χρό- νον ὑποστηρίζει καὶ ἐνθαρρύνει ἡ διηγετικὴ εὐνοια τοῦ ἀκροατηρίου τούτου. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι μᾶλλον ἀφρευκτός ἐστιν ἡ τοιαύτη συγκίνησις σήμερον, ὅτε τὰ μαθήματα τοῦ παρόντος ἔτους ἄρχονται ἐν πε- ριπετείαις τοιαύταις, ὧν οὐχ εὐρηται παράδειγμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλίας ἡμῶν πατρίδος. Μάτην ἐπαν- ἔγων ὅ,τι ἐπραξεν ἡ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλων ²⁾, ὅ,τι ὑπέστη ὑπὸ τὴν Ἱερὰν Συμμαχίαν (la Ligue), ὅτε ὁ ἐπιεικέστατος τῶν βασιλέων ἐπολιόρκει τὰ τεῖχη τῆς ἐδίας αὐτοῦ πρωτευούσης· οὐδὲν ἀνευρίσκω ἐν ταῖς ὁδυνηραῖς ταύ- ταις ἀναμνήσεσιν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐφάμιλλον πρὸς

¹⁾ Συντάττων ἐλευθέραν τινὰ ἀνάλυσιν τοῦ μαθήματος τού- του, ἐποησάμην προσθήκας τινάς, καὶ ἅμα παρήρτησα ὀλίγας σημειώσεις, χρησίμους, ἐλπίζω, τοῖς φιλομαθεῦσι τῶν ἀνα- γωναστῶν.

²⁾ Ἰδε περὶ τούτου τὸ τοῦ κ. C. Jourdain ὑπόμνημα ἐν ταῖς «Εὐθύναις τῆς τῶν ἐπιγραφῶν Ἀκαδημίας.» — Comptes rendus de l'Académie des inscriptions, mai 1870.